

“รอยเลื่อน” ทางความรู้

ในปี พ.ศ.2556 วารสารรัฐสมิแล ได้รับการอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ปรับวาระจากราย 4 เดือนมาเป็นราย 3 เดือน นี่เป็นข่าวดีที่ทีมงานวารสารออกจะตื่นเต้นดีใจกันพอสมควร ด้วยเหตุผลบางประการ

ประการแรก “วารสารรัฐสมิแล โฉมใหม่” ซึ่งออกมาพบปะผู้อ่านในสถานศึกษา หน่วยงานราชการ นักวิชาการ และนักเขียนมาตั้งแต่ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม พ.ศ.2552 ได้รับการตอบรับจากผู้อ่านอย่างน่าชื่นใจ กองบรรณาธิการ และทีมงาน ซึ่งนำโดยคุณจิตติารีย์ ศรีสุรัตน์ ได้ทดลองนำวารสารไปฝากจำหน่ายในร้านหนังสือ 3 แห่งในเขตตัวเมืองปัตตานี ได้แก่ ร้านปานทิพย์ ร้านกรุงเทพ และร้านสุไลมาน ปรากฏว่ายอดจำหน่ายสูงกว่าที่คาดหมาย ในการประชุมทีมงานเมื่อไม่นานมานี้ กองบรรณาธิการจึงเสนอให้ขยายขอบเขตการฝากวางจำหน่ายให้ทั่วภาคใต้ ภาระจึงตกอยู่กับคุณจิตติารีย์อีกครั้งในการติดต่อประสานงานกับร้านหนังสือต่างๆ นอกตัวเมืองปัตตานี เช่น ร้านแสงโหล จังหวัดภูเก็ต (มีสาขาอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าลิการ์เดน อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ด้วย) ร้านนายอินทร์ สาขาหลังสถานีรถไฟหาดใหญ่ และร้านที่หน้าวิทยาลัยอาชีวะ ในเขตตัวเมืองสงขลา เป็นต้น

ร้านหนังสือเหล่านี้ เมตตาวารสาร ให้พื้นที่แก่เราในการเปิดโฉมหน้าวารสารสู่สาธารณชนกว้างขวางขึ้น นับเป็นพระคุณอย่างล้นเหลือต่อไปเมื่อหยั่งเสียงผู้อ่านตามร้านหนังสือได้ เราจะปฏิบัติการเชิงรุกต่อไป เพื่อให้วารสารได้ “เข้าถึง” ผู้อ่านที่กว้างขวางหลากหลาย

ในการทำหน้าที่นั้น ไม่มีความสุขใดจะเทียบเท่ากับที่ได้เห็น “ผู้อ่านอ่านหนังสือของเรา” นักเขียนและกวีมีความสุขที่ได้เห็นผู้อ่านอ่านหนังสือของเขา พุดคุยตีความเกี่ยวกับหนังสือของเขาอย่างไร นักทำหนังสือ นิตยสารวารสารก็มีความสุขที่จะได้เห็นปฏิภิกิริยาของผู้อ่านเฝ้าเคียงเคียงด้วยกัน ดังนั้นการกระจายหนังสือจึงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของคณะทำงานวารสาร ที่แทบจะไม่แตกต่างไปจากภาระหน้าที่การจัดทำเนื้อหาและรูปแบบในกองบรรณาธิการเลย มันถือเป็นภาระงานหลักเช่นเดียวกัน

อันที่จริง วารสารรัฐสมิแล นั้น เคยตระหง่านอยู่บนแผงหนังสือจำหน่ายมาตั้งแต่ยุคต้นๆ ตอนที่วารสารเริ่มต้นผลิตขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ.2515

โดยที่มอจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์โดยอาศัยสายส่งจากกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติตัวเหมือนกับเป็นวารสารของเอกชนทั่วไป คือมีผู้สนับสนุนการจัดพิมพ์ (หรือโฆษณาสินค้าของห้างร้านบ้านเรือนต่างๆ) จากรายสองเดือนก็ปรับเป็นรายเดือน จากรายเดือนก็ปรับเป็นราย 3 เดือน จากราย 3 เดือนก็ปรับเป็นราย 4 เดือน และจะกลับไปเป็นราย 3 เดือนอีกครั้ง

การดำรงอยู่อย่างยาวนานของวารสารแน่นอนว่าเป็นผลมาจากการพยายามปรับตัว ดังกล่าวนี้ในบางปีวารสารไม่สามารถออกตีพิมพ์ได้ ด้วยเหตุผลเรื่องเงื่อนไขด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัย แต่บางปีวารสารกลับออกมาอย่างถึยิบ แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านท้องถิ่นศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่จำเป็นจะต้อง “ปรับโฉม” ให้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ

และนี่คือเหตุผลประการที่ 2 ที่วารสารรุสมิแล ได้รับการอนุมัติให้ปรับเป็นรายไตรมาสหรือ 3 เดือนในปีหน้า

เราต้องยอมรับว่า หลังจากทศวรรษ 2510-2520 มาแล้ว “จุดหักเห” ครั้งสำคัญ หรือ “รอยเลื่อนทางองค์ความรู้” ครั้งใหญ่ในสังคมไทยนั้นเกิดขึ้นอีกครั้งตั้งแต่ทศวรรษที่ 2540-2550 ในทศวรรษที่ 2510-2520 สังคมไทยได้รับการ “อธิบายใหม่” ด้วยแนวคิดอันแตกต่างไม่คุ้นเคย ก็คือ แนวคิดมาร์กซิสต์ เหมาอิล์ม ก่อนจะเลื่อนไหลมาเป็นแนวคิด “วัฒนธรรมชุมชน” ในทศวรรษ 2520 ความตึกคัก กระชุกกระชวยของแนวคิดแปลกใหม่นี้ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ อย่างพร้อมหน้าพร้อมตากัน สถาบัน

หลักต่างๆ ก็เคลื่อนไหวกันอย่างตึกคัก จนกระทั่งเสียเลือดเสียเนื้อกันอย่างน่าเศร้าสลด เมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519

ในทศวรรษ 2540-2550 นี้ บรรยากาศของ “ความแปลกใหม่” ในแนวคิดทฤษฎีอธิบายสังคมไทยเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางอีกครั้ง เริ่มต้นขึ้นด้วยกระแสหลังสมัยใหม่ นิยม หรือ post modernism หรือเรียก “แนวๆ” ว่า “POMO” เมื่อทศวรรษ 2540 แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างทางวัฒนธรรม การประดิษฐ์สร้าง ความหมาย ความจริง อำนาจ ความรู้ การต่อต้าน ขัดขืน ซึ่งเป็นอิทธิพลของนักคิดแนวโครงสร้างนิยม และหลังโครงสร้างนิยม ถูกฉวยใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองกันอย่างทั่วถึง พร้อมๆ กับการเกิดขึ้น “รอยเลื่อน” ทางสังคมการเมืองใหญ่อีกครั้งหนึ่งที่ยังไม่อาจทำนายได้ว่า จะนำไปสู่เหตุการณ์รุนแรงเลือดนองแผ่นดินมากมายเหมือนเมื่อทศวรรษ 2510 หรือไม่?

ในฐานะวารสารของมหาวิทยาลัยซึ่งมีหน้าที่สร้างคน สร้างความร่วมมือ และสร้างองค์ความรู้ วารสารรุสมิแลเองจึงจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้ทันกับสถานการณ์มากขึ้น

และด้วยสถานะของการเป็น “วารสารกึ่งวิชาการ” ที่มีลักษณะของการ “ย่อย” และ “สร้าง” ตลอดจน “รวบรวม” องค์ความรู้ให้บริโภคได้ง่าย การปรับตัวเพื่อให้ทันท่วงทีจึงสามารถกระทำได้ไม่ยากนัก เพราะ “รอยเลื่อน” ทางสังคมและวิชาการครั้งนี้ก็เกิดขึ้นพร้อมกับกำเนิดนักวิชาการ “รุ่นใหม่ๆ” ที่มีมโนทัศน์ทางวิชาการแบบใหม่ๆ ขึ้นอย่างมากมายด้วย (๕)